

No Net Loss Seminar 20 maart 2011

Kort verslag

Inleiding

In 2009 heeft de Nederlandse regering de Taskforce Biodiversiteit en Natuurlijke Hulpbronnen ingesteld om haar te adviseren op welke wijze beter invulling kan worden gegeven aan het bestaande beleid aangaande het behoud en duurzame gebruik van de biodiversiteit.

Compensatie van schade toegebracht aan de biodiversiteit is een van de instrumenten om het verlies aan biodiversiteit terug te dringen en zelfs te stoppen: No Net Loss. De Taskforce ziet No Net Loss van biodiversiteit als een punt op de horizon, het uiteindelijk te bereiken doel. De Taskforce achtte het daarom belangrijk vrijwillige compensatie door bedrijven en organisaties uit te proberen als een van de mogelijke lijnen waarlangs dit doel kan worden bereikt. Het stelde daartoe het No Net Loss-initiatief in om een No Net Loss programma met bedrijven uit te voeren.

De afgelopen twee jaren is zo uitvoerig ervaring opgedaan met vrijwillige biodiversiteitcompensatie. 'No Net Loss' oftewel biodiversiteitneutraal ondernemen blijkt een kansrijk en praktisch toepasbaar concept te zijn. Tegelijkertijd is geconcludeerd dat er uiteraard nog het een en ander worden verfijnd aan het concept, aan de methode, en aan de randvoorwaarden die realisatie van de No Net Loss-ambitie door bedrijven mogelijk maakt. Hoe is No Net Loss van het pioniersstadium tot 'mainstream' te brengen. Om daarover met belangstellenden te discussiëren hebben wij het No Net Loss seminar georganiseerd dat op 20 maart j.l heeft plaatsgevonden.

In de maanden voorafgaand aan het seminar is belangstellenden gevraagd mee te doen aan een 'No Net Loss enquête' (98 respondenten) en zijn enkele deskundigen gevraagd een 'Horizon Scan' op een No Net Loss beleid uit te voeren (8 bijdragen). De resultaten zijn als input zijn gebruikt voor discussie en het debat tijdens het seminar o.l.v. Jan Paul van Soest.

Enkele korte presentaties leverden voldoende gesprekstof voor een discussie over diverse aspecten van het No Net Loss concept en het daarop te voeren beleid. August Mesker (VNO-NCW en Platform Biodiversiteit, Ecosysteemdiensten en Economie) heeft in zijn presentatie de wenselijkheid en mogelijkheden naar voren gebracht om No Net Loss verder te ontwikkelen en in te bedden in de bedrijfsvoering van bedrijven. Bopp van Dessel en Steven de Bie, 'managers' van het No Net Loss initiatief, hebben hun bevindingen van twee jaar pionieren tegen het licht gehouden van de opinies, ervaringen, deskundigheid en kritische nieuwsgierigheid van de aanwezigen. Steven de Bie heeft enkele resultaten van de No Net Loss enquête met de aanwezigen besproken. En Herbert Prins' (Wageningen Universiteit) heeft een pleidooi gehouden voor ecologisch verantwoorde en werkelijk effectieve compensatie wat bijdroeg aan het scherpen der geesten voor het Lagerhuis debat over stellingen geformuleerd aan de hand van de ontvangen Horizon Scan beschouwingen.

Wij delen met u hier een aantal saillante bevindingen en opmerkingen, zonder de pretentie te hebben een volledig verslag van het seminar te geven. Wij danken alle deelnemers voor hun enthousiaste en actieve bijdragen. Wij zijn van plan alle ervaringen en resultaten van twee jaar No Net Loss-initiatief te publiceren. Daarin zullen wij ook de resultaten van het seminar meenemen.

Opmerkingen en bevindingen naar aanleiding van de presentaties.

N.a.v. presentatie August Mesker, Platform Biodiversiteit, Ecosystemen en Economie

- Het Platform heeft een **financiering** van de overheid voor 5 jaar. Er is geen resultaatverplichting. Het programma van het Platform is nog niet uitgekristalliseerd. De uitdaging waarvoor het Platform zich gesteld ziet, is om het thema 'biodiversiteit, ecosystemen en economie' zichtbaar te houden en een blijvend netwerk te vormen, dat ook na de eerste 5 jaar actief zal zijn.

- De **rol van de overheid** in deze Publiek Private samenwerking is niet zichtbaar terwijl succes van het Platform wel in enige mate wordt beïnvloed door die zelfde overheid. Je kunt veronderstellen dat in het woord 'Publiek' de rol van de overheid zit verscholen. Toch is het advies de rol van de overheid in dit platform nader te bespreken en te duiden.
- Bedrijven denken graag in **kansen** en geven aan biodiversiteit niet als risico te willen benaderen. De insteek van VNO/NCW lijkt toch die van 'risico' te zijn. Gesuggereerd wordt via een risicoanalyse steeds de kansen voor bedrijven te zoeken.

N.a.v. presentatie Bopp van Dessel en Steven de Bie, No Net Loss-initiatief

- Er is een zeer beperkte ervaring met de **kosten van compensatie**, en hoe deze kosten door bedrijven worden gewogen en meegenomen in het totale kostenplaatje en de uiteindelijke besluitvorming. Tot nu toe zijn alleen in de pilot 'Havenuitbreiding Den Helder de kosten voor compensatie expliciet gemaakt en tot onderdeel gemaakt van de totale projectkosten. De inschatting is dat vanwege het feit dat de compensatievorm en -omvang enorm variëren per project, de bijbehorende kosten overeenkomstig zullen variëren.
- De **No Net Loss methodiek** neemt alle drukfactoren in beschouwing. Vertaald naar impact op de omgeving, zijn deze niet allemaal onder één noemer te brengen. Althans, twee jaar NNL ervaring heeft hier nog geen oplossing voor gevonden. Het 'mandje' met de voetafdruk bestaat dus vooralsnog uit diverse eenheden (CO2, water, (in)direct landgebruik en overig) en daar is goed mee te werken.
- Het ontwikkelen van een '**compensatiebank**', waar habitat-credits voor vergelijkbare habitattypes kunnen worden ontwikkeld en verkocht, lijkt een belangrijk instrument om te voorkomen dat ieder bedrijf z'n eigen 'postzegeltje' habitatcompensatie gaat maken.
- Momenteel ligt de nadruk van het No Net Loss initiatief vooral op **vrijwillige compensatie**; de ervaring met de verplichte compensatie (gerelateerd aan Natura2000 en de EHS) leert dat bedrijven in die situatie juist niets gaan doen omdat het te complex en beperkend is. Het wordt ervaren als niet gericht op kansen en mogelijkheden, maar op beperkingen.

Discussie op basis van de presentatie van enkele uitkomsten van de No Net Loss enquête

- **Biodiversiteit** gaat niet over water, bodem, lucht, klimaat e.d.: iedere vierkante meter heeft een unieke biodiversiteit.
- De overheersende beeldvorming bij bedrijven is dat het **begrip biodiversiteit** onduidelijk is, niet wordt herkend, niet aanspreekt en complex lijkt, en dat compensatie vooral geld kost.
- De term **Ecosysteemdiensten** appelleert meer, wordt beter herkend, en mits concreet gemaakt in relatie tot bedrijfsactiviteiten, wordt mogelijk sneller geaccepteerd.
- Bedrijven moeten eerst gaan begrijpen waar hun **afhankelijkheid** ligt ten opzichte van de biodiversiteit/ecosysteemdiensten voordat zij hiermee aan de slag gaan.
- De constatering uit de enquête 'dat bedrijven de zorg hebben dat biodiversiteit weer **een nieuwe duurzaamheidsaanpak** is en nieuwe procedures vraagt en dat het nog geen onderdeel is van bestaande en integrale bedrijfsprocessen' wordt breed gedeeld.
- De sleutel voor het realiseren van een **positievere beeldvorming** ligt vooral op communicatiegebied: vermijd praten over biodiversiteit en ecosystemen, en sluit aan bij bekende(re) terminologie zoals omgeving, natuur, drukfactoren, en misschien ook ecosysteemdiensten.
- **Ecosysteemdiensten** zijn mogelijk een goed uitgangspunt voor het No Net Loss beleid, ook omdat daar sociale, economische en tijd aspecten in kunnen worden meegenomen. Het risico bestaat echter dat intrinsieke en immateriële waarden van biodiversiteit hierbij buiten beschouwing blijven vanwege het vooral economische accent.
- Maak biodiversiteit **meetbaar en hanteerbaar**. Laat zien dat impact verder gaat dan de eigen locatie en ook gaat over schade en gezondheid, dus verder gaat dan flora/fauna. Bedrijven willen kunnen rekenen en meten.

- Bedrijven houden van **kansen**, van concrete projecten en van sponsorschap, meer dan van het 'compenseren van een negatieve 'rest' impact op biodiversiteit'.
- Bedrijven zijn gevoelig voor de **economische noodzaak**. Ervaringsdeskundige Christy Kool, van Kruideniergroep, benadrukt hoe belangrijk het is om kosten en baten zichtbaar te maken, dat die baten er zeker zijn, maar dat je deze aan het begin van een compensatietraject niet kunt voorspellen. Er is dus lef nodig om dit te doen. Kosten en baten m.b.t. biodiversiteit moeten niet alleen op het niveau van een bedrijf worden beschouwd. Tot nu toe liggen de baten (van ecosysteemdiensten/grondstoffen) vooral bij bedrijven, terwijl de kosten voor het collectief/de maatschappij zijn. Zowel de beeldvorming hierover alsook de balans moet worden verbeterd.
- Stakeholders, en vooral **aandeelhouders** trappen op de rem als een bedrijf aandacht aan biodiversiteit wil besteden. Het getuigt van lef om dan toch door te zetten (zie beleid van Unilever).
- De huidige **No Net Loss systematiek** maakt gebruik van voor het bedrijfsleven bekende termen: drukfactoren, terugbrengen van voetafdruk, aansluiting met milieumanagement systemen, impact assessments, (LC)analyses e.d. en sluit daardoor goed aan bij de denkwereld van het bedrijfsleven
- Met kennis van de **drukfactoren** van bedrijfsprocessen heeft een bedrijf al zo'n 80% van haar invloed op biodiversiteit in beeld. Er is dus veel meer kennis aanwezig in bedrijven dan zij zich realiseren. De overige 20% kan met behulp van bestaande en aangepaste instrumenten en methoden in kaart worden gebracht. Welke methodiek(en) dit moeten of kunnen zijn zal onderdeel zijn van een proces van gezamenlijk (verder) leren.

N.a.v. presentatie Herbert Prins, Wageningen Universiteit

- Binnen Nederland zou het wel mogelijk moeten zijn het verlies van het ene habitatype uit te ruilen tegen de aanleg/herstel van een ander type. Buiten Nederland zou een dergelijke **habitatruil** niet toegestaan moeten zijn.
- **Habitatrestitutie**: anders dan compensatie voor iets wat verloren dreigt te gaan. Processen gaan hun eigen gang en de uitkomst is pas later te zien, soms pas na 10-tallen jaren.
- **Wet- en regelgeving** hebben de compensatie in N2000 gebieden vastgezet: compensatie buiten Nederland is hierdoor niet mogelijk. Pas wet- en regelgeving zo aan dat compensatie net over de grens wel mogelijk wordt.

Lagerhuisdebat over stellingen ontleend aan de Horizon Scan

Van 8 deskundigen is een beschouwing ontvangen over de mogelijkheden, obstakels, kansen en risico's voor een effectief No Net Loss beleid. Deze beschouwingen zijn in een korte notitie samengevat en vormen de basis voor een aantal stellingen waarover met de aanwezigen is gediscussieerd volgens de Lagerhuis debat formule:

De stelling wordt geponeerd, aanwezigen nemen een positie in voor of tegen de betreffende stelling en vervolgens worden door voor- en tegenstanders argumenten naar voren gebracht; aanwezigen mogen van positie veranderen tijdens het debat. Hier rapporteren wij per stelling de initiële en eind getalsverhouding tussen en voor- en tegenstanders en een aantal van hun argumenten (zonder volledig te willen zijn).

Stelling 1

No Net Loss kan alleen een effectief instrument zijn in het behoud van de biodiversiteit als het verder gaat dan het herstel en behoud van halfnatuurlijke en cultuurlandschappen en juist de oorspronkelijke natuurlijke biodiversiteit als beoogd doel heeft

| 10% eens | 90% oneens |
|---|--|
| <p>Laat de natuurlijke processen hun gang gaan</p> <p>Het is geen pleidooi om alles in oerstaat te brengen, maar uitgangspunt voor natuurlijke processen die verrijkend zijn voor de natuur</p> <p>Het gaat niet aan te pleiten voor het behoud van de tijger in India als we niet bereid zijn zelf natuurlijke processen een kans te geven</p> <p>De CBD vraagt om behoud van soorten in hun natuurlijke habitat en dus is dat per definitie iets anders dan wat wij natuur noemen in Nederland.</p> | <p>Waddenzee laat zien dat het gaat om cultuur processen en ontwikkeling, waar mensen een functie in (willen blijven) hebben</p> <p>Bedrijven hebben wel de taak om binnen deze context echte natuur terug te brengen</p> <p>Aansluiten bij wat mensen belangrijk vinden; niet te krampachtig</p> <p>Gaat om verschil tussen rekkelijken en preciezen</p> <p>Alsof natuur maakbaar zou zijn... laat bedrijven vooral niet denken dat ze oernatuur kunnen creëren</p> <p>Een steady state is in de ecologie niet haalbaar</p> |
| 10% eens | 90% oneens |

Stelling 2

Ecologisch zinnige en economisch efficiënte compensatie is alleen te bereiken op basis van samenwerking in Europees verband

| 65% eens | 35% oneens |
|---|--|
| <p>EU samenwerking is hard nodig; echter, de haalbaarheid wordt gering ingeschat.</p> <p>Vogel- en habitatrichtlijn is nu veel te rigide; deze moet dan wel worden aangepast</p> <p>Echte natuur is inderdaad alleen op Europese schaal te realiseren</p> | <p>Het moet internationaal gebeuren. De keten en de voetafdruk reikt vaak tot landen buiten Europa</p> <p>Principe voor compensatie moet zijn dat het zo dicht mogelijk bij het 'verloren' gebied plaatsvindt, maar dat is niet altijd mogelijk</p> <p>Lokale compensatie is veelal zinniger</p> <p>Er is veel te winnen bij het herstel en behoud van onze Nederlandse landschappen</p> |
| 50% eens | 50% oneens |

Stelling 3

No Net Loss is een praktisch instrument in het beleid van Ruimtelijke Ordening en heeft niets van doen met het reduceren van de eigen biodiversiteitvoetafdruk door bedrijven en organisaties, en staat daardoor los van thema's zoals duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord ondernemen

| 20% eens | 80% oneens |
|--|---|
| <p>Verfrissende gedachte, want RO instrument is praktisch realiseerbaar</p> <p>RO niet te beperkt interpreteren, dan kan er een heleboel biodiversiteit inzitten (Paard van Troje)</p> <p>Ook in het buitenland kun je RO toepassen</p> <p>Als het om eenvoudige grondtransacties gaat is daar een markt voor</p> <p>Richard Leaky: 'jullie' zijn collectief bezig met een LT probleem op te lossen, terwijl het nú speelt, heel dicht bij; dus ook de oplossing moet je dicht bij jezelf moet houden, in ruimte en tijd</p> | <p>Zwaartepunt van de voetafdruk ligt in het buitenland</p> <p>RO lijkt wellicht simpel instrument maar is dat in het geheel niet</p> <p>Er zit geen kwaliteitsbegrip voor biodiversiteit in RO instrument</p> <p>RO is te beperkt als het gaat om biodiversiteit verlies: je mist o.a. de jacht en dergelijke</p> <p>RO is prima om mee te beginnen, maar hier moet het niet bij blijven.</p> <p>Hierdoor komt de verantwoordelijkheid bij de overheid. Maar governance is in veel landen niet sterk</p> <p>Verantwoordelijkheid moet bij de bedrijven blijven</p> |
| 35% | 65% |

Stelling 4

Een door de wet- en regelgeving afgedwongen No Net Loss kan niet duurzaam effectief zijn; alleen wanneer bedrijven en natuurbescherming samenwerken met oog voor elkaars positie en belangen kan serieus werk gemaakt worden van No Net Loss

| 55% eens | 45% oneens |
|--|---|
| <p>Regelgeving moet draagvlak hebben; partijen moeten dus gaan samenwerken en No Net Loss samen dragen</p> <p>Vanwege complexiteit van biodiversiteit en NNL is er brede zorg dat de overheid tot een wangedrocht van wet- en regelgeving komt wat het beoogde doel niet ten goede komt</p> <p>Bedrijven zullen de verantwoordelijkheid moeten pakken</p> <p>Geen angst voor 'free riders'</p> <p>Het gaat om maatwerk dat geen generiek kader kan gebruiken</p> <p>Lokale initiatieven die duurzaamheid opkrikken tussen bevolking en bedrijven</p> <p>De consument van nu is geïnformeerd: er is geen zorg dat bedrijven dit aan hun laars gaan lappen</p> | <p>Minimale wet- en regelgeving is nodig voor bedrijven omdat zij dit anders niet gaan doen</p> <p>Het is noodzakelijk dat overheid de onderkant afregelt</p> <p>Met wet- en regelgeving creëer je een No Net Loss cultuur</p> <p>Als wet- en regelgeving ertoe leidt dat de effecten van bedrijven op biodiversiteit inzichtelijk zijn en worden gerapporteerd, ontstaat er vanzelf een druk tot compensatie</p> <p>Wet- en regelgeving zorgt voor een 'level playing field'</p> <p>Het is goed mogelijk dat partijen samenwerken aan No Net Loss met aanwezigheid van regelgeving (zie mosselsector/natuurbescherming)</p> <p>De consument van nu is lang niet zo goed geïnformeerd als je zou willen</p> |
| 60% eens | 40% oneens |

Stelling 5

De afnemende aandacht van de overheid voor biodiversiteit in het Nederlandse onderwijs en onderzoek bestendigt het verlies aan biodiversiteit in Nederland en van Nederlandse ondernemingen in het buitenland en verhindert een succesvol No Net Loss beleid

| | |
|---|---|
| 99% eens | 1% oneens |
| Eigenlijk iedereen eens met de stelling; ook alle overheidmedewerkers Onderzoek blijft noodzakelijk: om alternatieven aan te boren en omdat de consument de kennis nodig heeft | Je kunt je niet meer verschuilen achter te weinig kennis en onderzoek |
| 98% eens | 2 % oneens |

Stelling 6

Certificering van biodiversiteitscompensatie is gevoelig voor fraude en corruptie, met name wanneer deze compensatie plaatsvindt buiten Europa; daarom is certificering No Net Loss door de supply chain heen nagenoeg onmogelijk

| | |
|---|---|
| 60% eens | 40% oneens |
| Certificering is een goed instrument en van belang voor NNL, maar lastig om te realiseren Certificering sluit aan bij 'drukfactoren' Fairtrade, FSC etc. laat zien dat certificering ook juist werkt in landen die fraudegevoelig zijn Zorg dat het niet wéér een ander keurmerk wordt maar integreer met bestaande keuren | De natuurdoelstelling is dynamisch en daardoor niet te certificeren; de drukfactoren wel Niet effectief, veel te ingewikkeld |
| 55% eens | 45% oneens |

Nanda Gilden
Steven de Bie
29 maart 2012